

ראש השנה – האדמו"ר הזקן

מדוע נבחר יום ראש השנה להיות ראש השנה? מה מיוחד בתאריך זה? בדברי חז"ל מצויים שני תאריכים ליום בריאת האדם: לפי דעה אחת העולם נברא בניסן ולפי דעה שניה בתשרי. מסבירים שאין הכוונה שהעולם התחיל להיברא בתשרי אלא שיום בריאת האדם חל ביומו הראשון של חודש תשרי. נעניין נא בתורה כיצד מתוארת בריאת האדם: "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז). מהי נפיחה זו? רמז עמוק יש בדבר וכפי שמסביר האדמו"ר הזקן בתחילת ספר התניא:

"ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש, כמו שכתוב: (בראשית ב ז): 'ויפח באפיו נשמת חיים', ו'אתה נפחת בי', וכמו שכתוב בזוהר: 'מאן דנפח מתוכיה נפח', פירוש, מתוכיותו ומפנימיותו, שתוכיות ופנימיות החיות שבאדם מוציאה בנפחתו בכח. כך על דרך משל נשמות ישראל עלו במחשבה, כדכתיב: 'בני בכורי ישראל' (שמות ד כב), 'בנים אתם לה' אלהיכם" (דברים יד א). פירוש, כמו שהבן נמשך ממוח האב, כך כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו יתברך"

ביאור הדברים הוא שהביטוי נפיחה מציין איזושהי השפעה מתוך הפנימיות (כביכול כמו שאדם שמנפח בלון נופח אויר מתוכו אל הבלון). הנשמה של יהודי היא כביכול "פיסת אלוקות". במהלך הדורות האנושות חטאה חטאים שונים כגון חטא אדם הראשון, ובעקבות כך היא ירדה מדרגתה זו, ומעלה זו נשארה נחלת ישראל בלבד.

נשמה זו מופיעה בכל יום ובכל רגע מחיינו, היא מופיעה בתוך כל אותם רגעים של קודש אותם אנו חווים, היא מופיעה בתוך ההשתוקקות וחוסר השקט הנצחי שהם מנת חלקנו כיהודים, היא מופיעה כרגשות של צדק ויושר ורצון למציאות אידאלית, היא מופיעה גם ברגעים של נכוונות למסור את כל חיינו למען תפקידנו וייעודנו כיהודים.

בעצם כל משמעות אמיתית ונצחית נובעת מכוחה של הנשמה האינסופית ששוכנת בתוכנו.

העובדה של היות יום ראש השנה יום הדין קשורה קשר ישיר עם היותו יום נפיחת הנשמה באדם.

כפי שכל עסק עושה מאזן שנתי, כך, כביכול, גם הקדוש ברוך הוא שנפח באדם נשמה ביום זה לצורך משימות של קידוש החומר ותיקון העולם, עושה מאזן שנתי ביום זה, האם נעשתה העבודה כראוי והאם ראוי להמשיך בחיבור זה. כאשר האדם מקבל כתיבה לחיים לשנה נוספת, הרי זו בעצם נפיחה חדשה עם כל המשימות הנלוות אליה. יום זה של הדין הוא גם יום של נתינת כח לחיים חדשים מלאי משמעות ועשייה. וזה לשונו של בעל "שפת אמת":

"הנביא ציוה לשמות בראש השנה: 'אכלו משמנים כו' חדות השם היא מעוזכם (נחמיה ח' י)" עיקר הענין לבני ישראל, לשמות בחלק אלוקות המיוחד לנפשות בני ישראל, ובראש השנה מתחדש זה הכוח שבו נברא האדם 'ויפח באפיו נשמת חיים"

ראש השנה – השפת אמת

כפי שכבר הזכרנו בימים הקודמים, מעבר להיותו של ראש השנה יום דין הוא יום המלכות של הקדוש ברוך הוא. למען האמת, הוא קודם כל יום המלכת הקדוש ברוך הוא מחדש על העולם, ורק מתוך כך נבחן העולם האם הוא עומד בייעודו ומהווה מקום ראוי למלכות השם, ולפי זה האם וכמה הוא ראוי לחיות חדשה, וזהו ענין הדין ביום זה.

כאשר אדם חווה את יום ראש השנה מתוך חרדה לדינו, הרי הוא שקוע בתוך חשבונותיו האישיים, שאף שיהיו חשובים ככל שיהיו, הם מכנסים את האדם בתוך עצמו. אין זה רע שאדם עושה את חשבון חייו, אך אין זה הדבר המרכזי שצריך להעסיק אותנו ביום המלכת השם. המלכת מלך היא אירוע חגיגי וציבורי ביותר. על האדם ביום זה להקדיש תשומת לב לשמחה של גילוי מלכות השם, שמהותה היא תיקון כל העולם וגילוי הטוב האינסופי.

יתירה מזו, מכיוון שראש השנה הוא יום של התחלה, וכשמו כן הוא, ראש השנה, וודאי שכמו שהראש משפיע על כל הגוף, כך ההשפעה של ראש השנה על כל השנה היא מכרעת. אם עבודת השם בראש השנה תהיה בשמחה, כל השנה העבודה תהיה מלאה בשמחה וחיות וזה לשון הרבי מגור ב"שפת אמת":

ובראש השנה מקבלים מלכות שמים. וצריך להיות בשמחה, כמו שכתוב (שבת דף קל עמוד א') כל מצווה שקיבלו עליהם בשמחה עדיין עושים בשמחה (זאת אומרת שהאופן הראשוני של עשיית מצווה משפיע על כל ההמשך). וכפי השמחה בראש השנה בקבלת מלכותו יתברך שמו, כן מתקיים כל ימי השנה.

נקודה נוספת מבאר פה בעל השפת אמת, ועל מנת להבינה יש לשים לב ל"תופעה" מעניינת: מצוות רבות קשורות עם ההתחלה והראשית של כל דבר, נזכיר כמה דוגמאות: הביכורים, הפרי הראשון של המטע. פדיון הבכור, הבן הראשון. חלה - נקראת בתורה "ראשית עריסותיכם". הקו המאחד בין כל מצוות אלו הוא, שאת הראשית יש להקדיש לשם השם וכך אנו מראים את הזיקה של הכל אל השם ועבודתו.

כך גם את ראש השנה אנו מקדישים לקבלת מלכותו יתברך, וכאן ישנה הדגשה מיוחדת - דבר זה נעשה על ידי "ראש" או "ראשית" האנושות, וזה על פי הפסוק בירמיה (ב' ג') "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה" (קוראים: תבואתו), זאת אומרת שעיקר התפקיד האוניברסאלי להמליך את השם יתברך מוטל על ראשית האנושות, שזה עם ישראל. וזה לשונו:

"וכמו שראש השנה שהוא ראש של כל השנה, ובראש צריכין לקבל מלכותו יתברך שמו, לתת הראשית אליו יתברך שמו. כמו כן בנפשות, בני ישראל הם הראש. ולכן עליהם לקבל מלכות שמים שהם נקראים ראשית. ובכח זה נמשך מלכות שמים גם על כל העולם. ומבקשים (בתפילה) "ותמלוך אתה השם לבדך על כל מעשיך", כי באמת אין העולם ומלואו כדאי (ראויים) שיחול עליהם מלכות שמים... ובני ישראל זיכה אותם הקדוש ברוך הוא שחל עליהם מלכותו יתברך שמו, באומרו "אנכי השם אלוקיך" ... ואנו מבקשים שיהיה רצון לפניו למלוך על כל העולם"

חנוכה באמלנד זו לא בדיוק עונת התיירות. קר, קר מאוד. כל מקומי שיכור לברוח משם, בורה.

21.00. אנחנו עוגנים באמלנד. חושך. אי קטן קפוא וחשוך. אף תייר. כיכ מתאים לנו. אני קפואה. אנחנו צועדים בשלג למלון. מגיעים ודופקים על דלת סגורה ומחכים. קר מאוד. בסוף פותח לנו את הדלת ג'ייקוב, המנהל. "חדר? הילילה? מאיפה באתם? מאמסטרדם? רציתם להתרחק? הצלחתם.."

הוא ייתן לנו חדר. אבל קודם הוא צריך למצוא מפתחות ולנקות ולשאוב שטיחים ולהחליף מצעים, כי אף-אחד לא היה פה כבר חודשים. אנחנו מחכים. ושותים תה. ושותים ויסקי. ועוד תה. וג'ייקוב יורד אלינו. "החדר מוכן". הוא מביט בנו במבט חשדני. "מישראל", אנחנו עונים בלי חשק. שייתן כבר מפתח ודי. מתרחבות לו העיניים, לג'ייקוב. "יהודים?"

יהודים, יהודים. בטח שיהודים. יהודים שכרגע לא בטוחים שהם רוצים להיות יהודים, שלא מבינים מה זה אומר בדיוק להיות יהודים. שנסעו במטוס וברכבת ובמעבורת בים הצפוני, והדבר האחרון שהם רצו שיקרה להם בסוף הולנד, אחרי מאות ק"מ של מישור ודשא ומים קפואים, זה שיזכירו להם את זה. בטח יהודים, אלא מה? ג'ייקוב מכניס יד לתוך צווארון הסוודר שלו ומוציא משם מגן-דוד. מנשק אותו, וכמעט מנשק גם אותנו. "ברוכים הבאים אחים", הוא אומר בעברית הולנדית. "גם אני יהודי".

ריבוננו של עולם, מה בסך הכל ביקשתי? שתיתן לי קצת להיעלם בתוך העולם הגדול שלך. אני מתחילה לבכות. ג'ייקוב מראה לי שיש לו מתחת לב, ספר תהלים קטן שהוא שומר עליו מכל משמר. אני פותחת את הספר של ג'ייקוב, ומבעד לדמעות אני קוראת איפה שנפתח. "פליאה דעת ממני, נשגבה, לא אוכל לה. אנא אלך מרוחק ואנא מפניך אברך. אם אסק שמים, שם אתה. ואציעה שאול, הנך. אשא כנפי שחר, אשכנה באחרית ים. גם שם ידך תנחני, ותאחזני ימינך".

רבו העולמים. אני צועקת וקוראת בחושך כבר שנים, ונדמה שאיש לא שומע. הצילו. אני מתחילה להרגיש אותך. אתה בכל מקום, קרוב יותר ממה שהדעת סובלת. דבר כזה לא הרגשתי מעולם. מה זה? לא אותך חיפשתי. תעזוב אותי. מה בעצם ביקשתי? אני יודעת איך הם קוראים לדבר הזה, שרואים ומרגישים אותך בכל פינה. השגחה. אני מרגישה את השגחתך.

שני נרות חנוכה במלון של ג'ייקוב מחייכים אליי. תברחי, זה בסדר, אנחנו אתך. אור קטן בחושך של אמלנד, בחושך שלך. אל תפחדי. יש לנו אור להאיר בך. ואם רק תיני, לא עכשיו, כשתגמרי לברוח, כשתביני שאין ממה. כשיהיה לך מספיק אומץ, אם רק תפתחי אז אשנב, יהיה טוב כמו שלא העזת אפילו לחלום.

(מקימי / נועה ירון-דיין)

דסימון

מעכבי התשובה והדרכים להתגבר עליהם

אנא בכוח/ ר' נחוניא בן הקנה

אנא, בכוח גדולת ימינך תתיר צרורה.

קבל רינת עמך, שגבנו טהרנו נורא...

שוועתנו קבל ושמע צעקתנו,

יודע תעלומות.

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

"קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת". ימי אלול חותמים את השנה, ופותחים שנה חדשה. אלו הם ימים מיוחדים מאוד בעם ישראל. המהדרים לשפוך שיחם לפני ה' החלו זאת כבר מתחילתו של החודש, ומנהג יהודי אשכנז להתחיל לומר סליחות לפחות ארבעה ימים לפני ראש השנה. בספר 'אליה רבה' כתוב שהמקור לאמירת הסליחות הוא עבודת הקורבנות בבית המקדש. כאשר היו רוצים להקריב קורבן, היו מביאים אותו לבית המקדש ארבעה ימים לפני הקרבתו כדי לבדוק שאין בו שום פסול ופגם. וכשם שהיה נהוג בעבודת בית המקדש כך אנו נוהגים בימים אלו שלפני ראש השנה. כדי להגיע ליום הגדול והנורא הזה מוכנים, אנו צריכים לבדוק את עצמנו האם אנו ראויים להיות שותפים ביום המיוחד הזה, יום שבו אנו מקבלים עלינו את מלכות ה'. בזמן אמירת הסליחות אנו מחדשים את הקשר שלנו עם הקב"ה ובכך אנו נטהרים. אנו שופכים את שיחנו לפני ה' ומבקשים ממנו שיזכה אותנו להגיע ליום הקדוש הזה כראוי.

מבחנים, לימודים, עבודה. טלוויזיה, מחשב, פלאפון. לישון, לקום, לרוץ, לרוץ ושוב לרוץ. אנחנו מתרוצצים מסביב לשעון, מדלגים מעניין לעניין. יצא למישהו לחשוב פעם ברצינות כמה דקות על משהו לעומק? לעצור לרגע את הריצה הזאת ולעשות חשבון נפש אמיתי עם עצמו?

מנהל של חברה רצינית, חייב לקבוע לעצמו זמן בו הוא מחשב את החשבונות של החברה. לא ייתכן שהוא ירוץ כל היום מכאן לשם ולא יעצור לרגע כדי לראות איפה החברה עומדת, מה מצב החובות, המשימות שעומדות בפתח וכו'. במידה ולא יעשה זאת החברה תתמוטט או לחילופין תדרדר.

אחת מן הדרכים המוצלחות בהן היצר הרע מונע מאתנו לעשות הפסקה שתוביל לשינוי ושיפור במצבנו היא **הטרדה בענייני העולם**. הוא מעסיק אותנו מסביב לשעון בכל עניין שאפשר מלבד תיקון הנפש. כך אנחנו מוצאים את עצמנו הולכים לקניות, רואים עוד תכנית, גולשים לעוד אתר ובינתיים - היצר יושב לו מבסוט ומסתכל איך אנחנו לא מתפנים לדברים החשובים באמת. **התרופה למצב החולני הזה היא לעצור**. להקדיש לכך זמן. זמן איכות בו נלמד תורה ונתבונן קצת על מצבנו. משהו טוב שיגרום לנו לחשוב איך להתקדם קדימה, איך לקדם את החברה שעליה אנחנו אחראים. זאת התרופה האמיתית וכל השאר לא באמת יעזור. ה' העניק לנו את התורה כי הוא ידע עם מי יש לנו עסק, הוא ברא את היצר ומכיר היטב את תחבולותיו. **לימוד התורה מחזיר לנו את הכיוון הנכון לחיים** ומעורר אותנו לחשוב על הדרך בה אנו צועדים.

לקבוע זמן ביום. חמש דקות לפחות, ללימוד ולהתבוננות, לראות איך לשפר את מצבנו. בלי זה אי אפשר בכלל להתחיל לדבר על שינוי. כמו בנהיגה - כדי לנהוג בערנות צריך לעצור להתרענות.

החוספות בתפילה בעשרת ימי תשובה | הלכות

סדרן של התפילות בעשרת ימי תשובה הוא כמו בכל השנה, אלא שבתפילת שמונה-עשרה מוסיפים "זכרנו לחיים" ו"מי כמוך" בשתי הברכות הראשונות, ו"וכתוב לחיים טובים" ו"בספר חיים" בשתי ברכות אחרונות. ואם שכח להוסיף אחת מהחוספות אלו וכבר הזכיר שם ה' בסיום הברכה - אינו חוזר. כמו כן אומרים **"המלך הקדוש"** בברכת "אתה קדוש". **ואם שכח ולא אמר - חוזר לראש התפילה**. בברכת "השיבה שופטינו" מסיים **"המלך המשפט"** במקום **"מלך אוהב צדקה ומשפט"**. שכח וסיים "מלך אוהב" וכו' - אינו חוזר, כיוון שהזכיר מלכות בברכה. ויש נוהגים לחזור אף בזה. בשחרית ובמנחה אחר חזרת הש"ץ אומרים "אבינו מלכנו" בכל יום, חוץ משבת ומנחה בערב שבת. ויש מן הספרדים שאומרים "אבינו מלכנו" אפילו בשבת. פעמיים בכל יום אומרים את המזמור "לדוד ה' אורי וישעיי" (תהלים כז), בשחרית ובערבית, ויש שאומרים אותו במנחה ולא בערבית. הספרדים נוהגים לומר מזמור זה בשחרית. ממשיכים ואומרים אותו עד שמיני עצרת.

הבושה שמתביישים בפנימיות הלב מפני החטא, אף על פי שהיא דבר שבטבע, מ"מ יש בה קצת כפרה. (אורות התשובה יד, כד)

דברים שבלב | צוחק מי שצוחק...

חוזרות הביתה בהסעה. מאחורה יושבות כל הבנות המגניבות, מריצות צחוקים על כל מה שזז. המורה ללשון, המורה למתמטיקה, המנהלת, המדריכה ומה לא. בשלב מסויים, שיר, אחת הבנות השקטות בכיתה, הסתובבה אחורה ואמרה להן שהן מפריעות לה לישון. זאת הייתה עילה לרדת לחייה. הן צחקו עליה ואמרו שתישן בבית ו"בשביל זה יש הסעה, כדי לצחוק קצת מה יש?". התעצבנתי נורא ואמרתי להן שירגעו קצת כי הן כבר עוברות כל גבול. הן המשיכו לצחוק והבנתי שהפעם זה פשוט לא יעזור...

הצחוק. במקרים מסוימים הוא יכול לשחרר ולפתוח, לחבר בין אנשים. במקרים אחרים הוא ממש **חוסם בני אדם מלתקן את עצמם.** גם מן הדברים החמורים ביותר אפשר להוציא את העוקץ כשצוחקים עליהם. אתה אומר משהו ברצינות ובהערה שנונה אחת מפילים את כל מה שאמרת. אנשים שמריצים צחוקים על כל נושא לעולם לא יוכלו להתקדם. הם יעדיפו להיות תקועים במקום שלהם, העיקר לא להקשיב למה שמעירים להם. הרמח"ל משווה את הצחוק למגן שמרחו עליו שמן. כל חץ שיירה עליו לא יחדור אותו. 'הוא מוגן מכל פגיעה'. העניין הוא ש'מה שלא נכנס דרך הראש ייכנס דרך הרגליים'. בגלל שאותם ליצנים צוחקים על הכל הם מחייבים שיסבירו להם 'בדרך הקשה'. דבר שלא היה נצרך אם הם היו מקשיבים בצורה נורמאלית. הליצנות הזאת היא אחד המחסומים הגדולים מפני התיקון והתשובה. אווירה כזאת עלולה להותיר אנשים רבים במצב ירוד מאד והם יחשבו 'שהכל סבה', הבדיחות מצחיקות והמצב מעולה. הצחוק משמש במקרה הזה כ'משכח כאבים'. בפנים עלולה להתפתח אצל האדם מחלה ממארת שהקשבה אמיתית הייתה מביאה לריפוייה.

בדרך כלל, טיפוסים שצוחקים על הכל הם אחד משניים; או שהם **מיואשים** ואין להם מוטיבציה להתחיל ולשפר את מצבם ולכן הם עושים צחוק מכל דבר, או שהם סתם **עצלנים** ואין להם כוח להתאמץ ולתקן את עצמם ולכן במקום להתאמץ הם צוחקים. אז אם אתם עוד מאמינים ויש לכם אנרגיות לשנות - עוד תצליחו בע"ה.
וצוחק מי שצוחק אחרון...

הגמרא במסכת ראש השנה מכנה את חודש תשרי בכינוי '**ירח האיתנים**'. הגמרא מבארת שחודש תשרי נקרא כך משום שהוא תקיף במצוות. גם רש"י בביאורו על דברי הגמרא מסביר שחודש זה נחשב כתקיף וחזק בגלל המצוות המיוחדות והמגוונות שיש בחגי חודש זה.

מדברים אלו אנחנו יכולים ללמוד שחודש תשרי אינו סתם חודש רגיל, ואפילו לא רק חודש חשוב שיש בו חגים רבים. ייחודיותו של חודש זה היא שיש לימים שבו סדר מיוחד מתחילתם ועד סופם. כל חג מגיע במקומו ותורם להמלך מיוחד שאותו אנו עוברים בתחילתה של השנה. ראשית אנו פוגשים את ראש השנה. אחר כך אנו ממשיכים ועוברים לעשרת ימי תשובה, שבסופם יום הכיפורים. לסיום המהלך אנו חוגגים את חג הסוכות ובסופו את שמחת תורה. זהו לא סתם רצף של חגים שנפלו במקרה אחד אחרי השני, אלא כל חג בונה בנו בניין מיוחד, הן מצד עצמו והן מצד המקום שבו הוא מופיע בסדר של החגים. ננסה בע"ה בחודש הקרוב להתבונן בענייניו של כל חג ובמקומו בתהליך הכולל.

רחיצה ביום כיפור | הלכות

ביום הכיפורים אנו מתענים בחמישה יעניינים: **איסור אכילה ושתייה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל ותשמיש המיטה.**

כל רחיצה של תענוג אסורה ביום הכיפורים, בין במים חמים ובין במים קרים, ואפילו מקצת גופו אסור לרחוץ, ואפילו להושיט אצבע אחת קטנה לתוך מים אסור. אבל מי שנתלכלך בבזבז או צואה או שנטף דם מחוטמו, רשאי לרחוץ את המקום המטונף, מפני שאינו מתכוון לתענוג. ואם הלכלוך או ריחו הרע אינו יורד במים בלבד, יכול להשתמש בסבון נוזלי. ואף שבכל רחיצה להסרת לכלוך יש גם קצת הנאה, מכל מקום כיוון שעיקר הכוונה להסרת לכלוך, אין היא נקראת רחצה של תענוג. (מתוך 'פניני הלכה')

חז"ל דימו את ראש השנה להריון של אישה: "היום הרת עולם". כאשר חז"ל ביקשו לתאר לנו מה עובר על התינוק שנמצא במעי אמו הם תיארו שהוא יושב, ראשו בין ירכיו, נר דולק לו מעל ראשו, והוא צופה ורואה מתחילת העולם ועד סופו. בעזרת תיאור זה של העובר במעי אמו נוכל להבין טוב יותר במה דומה יום ראש השנה לתהליך ההריון.

מצד אחד העובר כבר נמצא בעולם שלנו, אך מצד אחר הוא נמצא גם בעולם אחר לגמרי. יש לו תכונות רוחניות ומיוחדות. הוא מסוגל להשקיף על כל המציאות כי הוא עדיין חי חיים רוחניים. כך הוא גם ראש השנה. אמנם זהו היום המתחיל את השנה, אך בגלל מעלתו הרוחנית המיוחדת הוא לא לגמרי חלק מן השנה. במשך השנה ישנם כל מיני גורמים המאלצים אותנו להסתכל על החיים בצורה שטחית ורדודה, ואילו ראש השנה הוא יום שבו אנו נפגשים עם העולם ועם החיים בצורה הכי עמוקה שלהם. לכן הוא דומה מאוד לתהליך ההריון שאוצר בתוכו את כל כוחות החיים שיופיעו אחר כך בעת הלידה וההתגרות של האדם שייולד. ביום הזה יש לנו יכולת להתרומם למבט כל כך עמוק על העולם, מפני שביום הזה הקב"ה מתגלה בשיא מעלתו בעולם.

רחיצה למזיע וניקוי הפנים ביום הכיפורים | הלכות

מי שהזיע מאוד עד שהוא טרוד וסובל מאוד, רשאי לרחוץ את מקום הזיעה, מפני שאינו מתכוון ברחיצתו לתענוג.

וכן מי שהוא רגיש במיוחד, ודעתו אינה מתיישבת עליו בלא שישטוף את פניו בבוקר, רשאי לשטוף את פניו במים, ואם יוכל להחמיר בזה תבוא עליו ברכה. מי שנצטבר לו אחר השינה קורי שינה בזוויות עיניו ואינו יכול להסירם בלי מים, רשאי להסירם במים.

לא ישטוף אדם את פניו ביום הכיפורים מפני איסור רחיצה, ומפני שיש חשש שמא תוך כדי השטיפה יבלע טיפות מים. וגם מי שידוע שנודף מפיו ריח רע, והוא מצטער מכך מאוד - אינו רשאי לשטוף את פיו. העצה היחידה בענבור להסיר מעט את הריח הרע היא לצחצח את פיו במברשת יבשה, ובתנאי שהצחצוח אינו גורם לירידת דם מהניכיים. (מתוך 'פניני הלכה')

דברים שבלב | חבר אמיתי

"ראיתם את המודעה?"

"איזו מודעה?" שאלו אחד אורי ואבי. "זאת", אמר יואב והצביע על שלט עם כרזה צבעונית שהודיע על יום עיון לנוער בנושא מנהיגות.

"נראה מעניין לא?"

"איזה מעניין, בטח יחפרו שם על כל מיני דברים 'בשיש' עברתי את הגיל. חוץ מזה, יש באותו ערב הופעה של שלמה ארצי ב'קיסריה' וזה נראה לי הרבה יותר שווה."

"כן", המשיך אורי את דברי אבי, "לא נמאס לכם מימי העיון האלה, מה יוצא מזה?"

"וואלה, אולי אתם צודקים", אמר יואב בקול שקט, "בטח זה יהיה סתם משעמם. אז באיזה שעה אמרתם ההופעה של שלמה ארצי?"

אומרים שחבר טוב הוא מי שכשאתה נמצא לידו אתה רוצה להיות יותר טוב, אבל חבר אמיתי הוא מי שכשאתה נמצא לידו אתה כבר יותר טוב. חברים יכולים להיות גורם מוקדם, הם יכולים לתת כוח להתקדם. אבל הם גם עלולים להיות אלה שתוקעים לך מקלות בגלגלים וחוסמים אותך. החברה באופן כללי מפעילה עלינו לחצים שונים; מלחץ בנושאי לבוש ועד לסגנון דיבור. אדם בעל אופי, לא ייכנע לגחמות החברה. אם יש לנו אמת, נלך אתה עד הסוף ולא משנה 'מה יגידו'. הבעיה הייתה קשה היא כשמדובר בחברים קרובים. כאן הסיפור הוא יותר מורכב. איך אפשר לומר 'לא לחבר שגדלת אתו מאז הגן? איך תגידי 'לא לחברה הכי טובה שלך? אבל כאן אולי גם רגע המבחן, **חברים טובים הם חברים שמקדמים אותך ולא מעכבים אותך מלעשות דברים טובים**. אם הם חברי אמת הם אמורים לרצות במה שיהיה לך טוב. לכן כדאי מאד לבחון היטב עם מי אנחנו מסתובבים. ואם זה לא מי יודע מה טוב - **עדיף לנתק מגע**. אולי זה ייצור לחץ על חבר'ה בכיוון שלילי לשנות כיוון. וגם אם לא - זה לא אומר שאתם צריכים להיתקע בגללם.

התשובה נחסמת לפעמים בגלל **האווריה החברתית שסובבת אותנו**. אווריה שמעודדת אותנו להישאר במקום במקום להתקדם. אם נדע לנוער מהסביבה שלנו כוחות מחלישים כאלה נוכל להתרומם ביותר קלות מעלה מעלה.

אמר ר' יוחנן: גדולה תשובה שמקרת גזר דינו של אדם.

(ר"ה יז:)

"מה העבירה הכי גרועה?" שאל מוטי את ירון המדריך. "לומר לך את האמת - גם העבירה הכי קלה, **אם חוזרים עליה הרבה פעמים** נעשית לגרועה שבעבירות. לעומת זאת - גם אם נופלים בעבירה חמורה מאד, אם מתוודים עליה מיד ורוצים מאד לתקן אותה, היא מאבדת מעט מחומרטה", אמר ירון.

"תסביר קצת, אני לא מבין", אמר מוטי.

"תראה, נגיד אכלתי משהו לא כשר, אבל ממש התחרטתי על זה ובקשתי סליחה ואמרתי שלא אשוב לעשות את זה. היחס שלי לנפילה יגרום לי שלא לשוב אליה יותר. אבל אם מישהו ראה משהו לא צנוע באינטרנט והוא אומר לעצמו: 'מה כבר עשיתי, בסך הכל הסתכלתי, לא עשיתי עבירה ממש'. חוץ מזה שהוא טועה במחשבה הזאת, כי האמת היא שזהו חטא ועוד איך, הוא גם גורם לעצמו ליפול עוד ועוד, מכיוון שהוא לא רואה מעשים הללו בעיה. בנוסף לכך, בגלל שהוא לא חושב שהוא עובר עבירה, הוא לאט לאט יפול עוד ועוד עד שהוא יגיע למעשים הרבה יותר חמורים. **המצב הזה מעכב את התשובה.** לעומת זאת, זה שאכל משהו לא כשר והתחרט על כך מעומק ליבו לא ייתן לעבירה לחזור ולכן היא תלך ומתעלם.

ממש כמו חבל. כל חוט ממנו מורכב החבל הוא דק מאד וניתן לקרוע אותו במשיכה קלה. אבל כתוצאה מהצטרפות של כל החבלים יחד נוצר חבל שקשה מאד לקרוע. כך ממש גם בעבירה שנראית לנו קטנה מאד, **אם היא נמשכת עוד ועוד, היא תתחזק והיה קשה מאד להפסיק אותה.** מעבר לזה - היא תוביל גם לעבירות יותר חמורות כי הכלל הוא ש'עבירה גוררת עבירה'."

"עכשיו זה יותר מובן", אמר מוטי. "אבל עדיין, למה צריך להתרגש מכל עבירה קטנה, נגיד, מה הבעיה בזה שקמתי היום מאוחר לתפילה?"
"הנקודה היא", אמר ירון, "שלא צריך להסתכל כמה קטן החטא שחטאנו אלא **כמה גדול מי שחטאנו לפניו.** אם נחשוב על גדולת ה' ועל החובות הרבים שאנו חייבים לו בעקבות חסדיו הגדולים והרבים לנו, כל מחשבה קלה להמרות את דבריו תתבטל מיד, או לפחות תאבד מכוחה."

המצווה העיקרית והמיוחדת של ראש השנה היא כמובן **תקיעת שופר.** ומפני מה תוקעים בשופר? הרמב"ם כותב שמצווה זו היא '**גזרת הכתוב.**' כלומר, לפני כל הטעמים שאפשר לתת לה, צריך לדעת שאנו מקיימים אותה כי כך ה' גזר עלינו. מתוך כך, נוכל אף לנסות לתת קצת טעם למצווה זו. לפעולה שעושה האדם שתוקע בשופר אנו קוראים 'תקיעה בשופר'. אך חז"ל, שתיקנו לנו את לשון הברכה, הורו לנו לברך דווקא '**לשמוע קול שופר.**' כלומר, עיקר המצווה איננו התקיעה בשופר אלא דווקא **ההקשבה** לקול השופר.

כאן טמונה ההדרכה לאדם כיצד לנהוג בראש השנה. כל השנה אנחנו נמצאים במרוץ של פעילות ויצירה, ואילו בראש השנה אנחנו עוצרים לרגע את המרוץ ו**מקשיבים לקול השופר.** הקול שיוצא מן השופר הוא קול פשוט, בלי מילים ומשמעות מפורשת. לעתים לקול הסתמי יש עדיפות על המילים, מפני שהוא מאפשר לדמיון לעורר זיכרונות ולפתוח את הלב להתעורר ולהזדעזע. ה' מדבר אלינו מתוך הקול הפשוט של השופר שמעורר בנו את הפשטות והישרות הטמונות בנו.

אנו נותנים לקול השופר לחדור דרך האוזניים לתוך הלב פנימה, ואוגרים כוחות לקראת שנה חדשה מלאה פעילות ועוצמה מחודשת.

נטילת ידיים ביום הכיפורים | הלכות

בבוקר, לאחר הקימה מהשינה, ייטול ידיים שלוש פעמים עד סוף פרקי האצבעות, מפני שרוח רעה שורה על הידיים לאחר שנת הלילה, והיא עלולה להזיק לפתחי הגוף, וכדי להסירה צריכים ליטול כל יד שלוש פעמים לסירוגין. ולאחר שיתפנה בשירותים יחזור וייטול את ידיו עוד פעם אחת ויברך 'על נטילת ידיים', מפני שנטילה זו היא מצווה, שתיקנו חכמים ליטול ידיים בברכה לקראת תפילת שחרית. ואף שבכל יום אנו רגילים להדר בכל הנטילות ליטול את כל כפות הידיים, ביום הכיפורים יש ליטול עד סוף קשרי האצבעות, מפני שמעיקר הדין נטילה זו מספיקה הן כהכנה לתפילת שחרית והן להסרת הרוח הרעה.

לצורך מצווה מותר ליטול ידיים, לפיכך רשאים הכהנים ליטול את כל כף ידם לקראת ברכת כהנים. (מתוך 'פניני הלכה')

אי אפשר לאדם שיהיה מצטער באמת בצרת הציבור כי אם כשיקדש את דרכיו ויתקן מידותיו וישוב בתשובה שלמה. (אורות התשובה יג, ד)

"עיקר הנפילות באות מפני שאינו מאמין בקלותה של התשובה" (הרב קוק זצ"ל)

את המשפט הזה של הרב קוק צריך לשנן בלי סוף. לשנן, ולהאמין בנכונותו. משום שאחד ממעכבי התשובה הגדולים הוא תחושת הקושי והכבדות שמתלוות לתהליך התשובה. כמובן, כשאנחנו אומרים שהתשובה היא דבר קל זה לא אומר שהיא דבר קל כמו לשחק בקוביות. הקלות של התשובה היא בהיותה - **תנועה טבעית** של האדם בהיותו אדם. זה טבעי לנו לשוב בתשובה - לכן זה קל. לעשות דבר שנוגד את הטבעיות זו דבר קשה. כל תחושת חרטה שלנו שבעקבותיה אנחנו מבקשים סליחה ועולים בחזרה לדרך הטובה היא תשובה. אולי זאת עדיין לא תשובה שלמה ומלאה אבל זוהי תחילתה של דרך שגם הקושי שבה הוא **קושי שכולו טוב**. כמו לטפס על הר גבוה. זהו קושי שמלווה בסיפוק עצום. **סיפוק על ההתקדמות וההתעלות שלנו**. ככל שמגביהים יותר בטיפוס על ההר כך האוויר נעשה צלול יותר והנוף נעשה יותר ויותר מרהיב ביופיו. מן הרגע שהתחלנו לצעוד בשביל התלול שמוביל לקצה ההר עלינו על שביל התשובה, הקשיים שבדרך הם קשיים של התקדמות והתעלות.

יש משל יפה של המגיד מדובנא שמסביר את העיקרון הזה: **"לא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל"**. משל לעשירי אחד שבא להתאכסן במלון מסוים, ובמלון היה נער שהיה נשוא את מזוודות האורחים לחדריהם, ומקבל על כובדו תשלום לפי כובד המזוודות והמאמץ שנדרש ממנו בנשיאתן. לעשירי היו מזוודות אחדות, והנער נשא אותן והתייגע מאד. כשחזר אל העשירי, שילם לו תשלום נמוך בהרבה ממה שחשב שמגיע לו. אמר לו הנער: הרי המזוודות היו כבדות מאד, ומגיע לי תשלום גדול יותר! אמר העשירי: אם המזוודות היו כבדות, כנראה טעית ולא את המזוודות שלי נשאת. שלי - קלות הן.

כן בעבודת ה', אם אנו מרגישים רק קושי וחוסר שמחה, כבדות עבודתו, **סימן שטעינו בכתובת**. זוהי אי הבנה של עבודת ה'. היגיעה בעבודת ה' היא יגיעה נפלאה ומשמחת, יגיעה בונה שיוצרת אותנו מחדש. לכן אומר לנו ה': "לא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" - אם עבודת ה' מגיעת ומתישה אותנו - סימן שטעינו בכתובת.

"אמר הקב"ה לעם ישראל: אמרו לפני מלכויות כדי שתמלכוני עליכם, וזכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה. ובמה? בשופר". אנשי כנסת הגדולה תיקנו לנו שלוש ברכות בתפילת המוסף. הברכה הראשונה היא ברכת **המלכויות**. בברכה זו אנו אומרים פסוקים שמציינים את מלכות ה', ובעצם ממליכים את ה' עלינו. **"מלך על כל העולם כולו בכבודך"**. בהמשך עוד נראה שזהו עיקר עניינו של ראש השנה - המלכת ה'.

הברכה השנייה היא ברכת **הזכרונות** - "שיעלה זכרוכם לפני". בברכה זו אנו אומרים פסוקים המתארים את השגחתו של הקב"ה בעולם. **"כי אין סכחה לפני כסא כבודך ואין נסתר מנגד עיניך"**. אנו מבקשים מה' שיזכור לנו את עקידת יצחק ויפקדנו בפקודת ישועה ורחמים.

לסיום, אנו אומרים את ברכת **השופרות**. הפסוקים הנאמרים בברכה זו מתארים את קול השופר שאתו נגלה ה' אלינו במעמד הר סיני. בהקשר הזה קול השופר מציין את העצמה האדירה שהייתה במהלך מתן תורה, המעידה על הקשר הישיר והחזק שיש בין עם ישראל לקב"ה. בנוסף לכך אנו מציינים גם פסוקים המתארים את הפנייה שלנו אל ה' באמצעות השופר - "הללוהו בתקע שופר". על ידי תקיעת השופר אנחנו מכריזים על מלכות ה' בכל העולם.

נעילת הסנדל | הלכות

ביום הכיפורים אסור לנעול סנדל או נעל מעור. נחלקו הפוסקים בשאלה האם מותר לנעול ביום הכיפורים נעליים שאינן עשויות מעור. לדעת רבים רק נעליים מעור אסורות, ואילו נעליים מחומרים אחרים, כגון גומי ופולסטיק, מותרות אפילו אם הן טובות כמו נעלי עור.

ויש מחמירים שהאיסור אינו חל על עור בלבד, אלא כל נעל נוחה שההולכים בה אינם מרגישים את קושי הדרך אסורה ביום הכיפורים. לפיכך אסור ללכת ביום הכיפורים בנעלי התעמלות וסנדלי שורש וכיוצא בהם, אבל מותר ללכת בנעלי בית ונעלי בד בעלות סוליה דקה, שמרגישים בהן את קושי הקרקע.

למעשה, ההוראה המקובלת היא שאין איסור ללכת בנעליים וסנדלים שאינם מעור, ואף על פי כן מי שיכול בלא קושי רב להסתפק בנעלי בית או נעלי בד שאינן מגנות באופן שלם על הרגל - טוב שיחמיר. (מתוך 'פניני הלכה')

היום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה מהזמן, ומעלה את כל הימים למעלה מן הזמן.

(ר' נחמן מברסלב)

